

Vg1 i utdanningsprogrammet Informasjonsteknologi og medieproduksjon

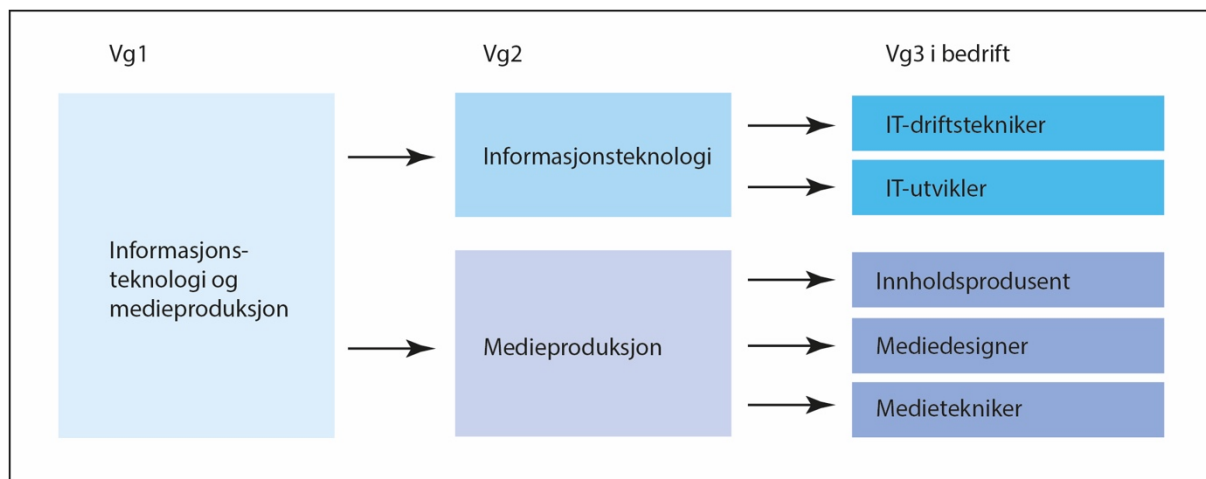
Rapport fra en spørreundersøkelse
om Vg1-lærernes erfaringer med etableringen av
utdanningsprogrammet skoleåret 2020/2021

Steinar Karstensen og Nina Aakernes

Institutt for yrkesfaglærerutdanning, OsloMet
november 2021

Innledning

Høsten 2020 ble utdanningsprogrammet informasjonsteknologi og medieproduksjon (IM) igangsatt ved 53 videregående skoler i Norge. Etableringen av utdanningsprogrammet er et ledd i fagfornyelsen og innføringen av en ny yrkesfaglig tilbudsstruktur. Målsetningen med endringene i det yrkesfaglige utdanningstilbudet er å sikre større arbeidslivsrelevans av opplæringen. Figur 1 viser strukturen for det nye utdanningsprogrammet.

Figur 1. Utdanningsprogram for informasjonsteknologi og medieproduksjon

Våren 2021 gjennomførte vi en spørreundersøkelse blant Vg1 lærere på IM. Fokus for undersøkelsen var hvordan fagfornyelsen har blitt mottatt og iverksatt på Vg1, og hvordan lærere fra IKT-servicefag og medieproduksjon/medier og kommunikasjon har samarbeidet om å etablere utdanningen. Spørreundersøkelsen ble fulgt opp av gruppeintervjuer på noen utvalgte skoler. Vi har valgt å skrive en kortfattet rapport som presenterer de viktigste resultatene fra spørreundersøkelsen. En grundigere diskusjon av resultatene inkludert intervjuene vil komme i en artikkel som er planlagt publisert i 2022.

Spørreundersøkelsen er en del av et større forskningsprosjekt ved Institutt for yrkesfaglærerutdanning ved OsloMet som undersøker hvordan det nye utdanningsprogrammet møter arbeidslivets behov for kompetanse. Fokuset for prosjektet vil være hvilke muligheter og begrensninger lærerne opplever i utviklingen av opplæringstilbudet, og hvordan skoler, arbeidsliv og yrkesfaglærerutdanning kan samarbeide om å styrke utdanningen. Prosjektet strekker seg fra høsten 2020 ved innføringen av fagfornyelsen til våren 2025, når de første elevene er ferdig utdannet og i jobb.

Bakgrunn for utdanningsprogrammet

Ifølge presentasjonen av IM på Utdanningsdirektoratets nettsider (2021) er IM et helt nytt utdanningsprogram, og et barn av den teknologiske utviklingen. Elevene skal lære brukerstøtte, nettverk, IT-sikkerhet og programmering, innholdsformidling, historiefortelling, foto, film og visuell kommunikasjon. Utdanningsprogrammet er på den ene siden en nyetablering. På den annen side består det av elementer fra de «gamle» utdanningstilbudene IKT-servicefag og medieproduksjon/medier og kommunikasjon, som har sine tradisjoner, særegenheter og fellestrekk. Ser vi på den historiske utviklingen til

opplæringen i informasjonsteknologi innenfor den yrkesfaglige strukturen i videregående skole, må vi tilbake til 1999. Da ble IKT-driftsfag etablert som et Vg2-tilbud med kryssløp fra alle studieretninger. Utdanningen hadde ikke sitt eget Vg1-tilbud, og elevene gikk ut i lærebedrifter (Vg3) etter et år i skole. I forbindelse med Kunnskapsløftet 2006 skiftet tilbudet navn til IKT-servicefag, og ble en del av utdanningsprogrammet Service og samferdsel. Selv om utdanningen fikk et eget Vg1-tilbud, var det fortsatt mulig med kryssløp fra de andre Vg1-tilbudene.

Den yrkesfaglige opplæringen til medieyrker i videregående skole har også vært preget av mange endringer. Utdanningsprogrammet medier og kommunikasjon (MK) ble opprettet høsten 2000. MK ble delt i et studieforbereende og et yrkesfaglig utdanningsprogram fra skoleåret 2016/2017, fordi det ikke var samsvar mellom antallet elevplasser og læreplasser (Vibe, 2012). Det ble utarbeidet nye læreplaner for det studieforbereende programmet. Det yrkesfaglige programmet, medieproduksjon, beholdt de opprinnelig læreplanene for MK i påvente av fagfornyelsen og endringer i den yrkesfaglige tilbudsstrukturen. Det har vært to lærefag i utdanningsprogrammet, fotograffaget og mediegrafikerfaget. Mediegrafikerfaget har vært et bredt lærefag som i tillegg til tradisjonelt førtrykksarbeid også har inkludert webdesign, multimedia- og film-produksjon.

Utforming av rapporten

I metoddelen forklarer vi hvordan vi har gått fram for å utforme spørreskjemaet, innhente svar, og analysere resultatene. Deretter presenterer vi resultater fra spørreundersøkelsen som bidrar til å belyse hvordan lærerne har opplevd iverksettelsen av de nye læreplanene og hvilke meninger de har om det nye utdanningsprogrammet. Vi kommenterer resultatene underveis i rapporten. Bakerst i rapporten er en avsluttende kommentar, presentasjon av forfatterne og vedlegg som viser samtlige spørsmål.

Metode

Datamaterialet ble samlet inn våren 2021 gjennom en kvantitativ spørreundersøkelse blant lærere som underviste i programfagene på Vg1 i utdanningsprogrammet IM. Vi har utformet spørsmål som gir kunnskap om lærernes utdanning og bakgrunn og lærerkollegiets arbeid med forberedelsen av fagfornyelsen. Teknologien innenfor yrkene utdanningsprogrammet leder fram mot, er i kontinuerlig endring. Vi ønsket derfor å få kunnskap om hvordan lærerne ser på utviklingen innenfor fagfeltet, hvilke muligheter de har fått til yrkesfaglig kompetanseheving, og hvordan de vurderer egen kompetanse og kompetansen i lærerkollegiet de er en del av. Spørreskjemaet inneholdt også spørsmål om elevgruppa og yrkesinteresser, noe som vi mener er interessant å følge over tid, for å se hvordan utdanningsprogrammet utvikler seg. Vi ønsket også å få kunnskap om lærernes meninger om utformingen av læreplanen, og har utformet en rekke påstander som vi ba lærerne ta stilling til på en femdelte Likert-skala fra «helt enig» til «helt uenig».

For å kunne invitere yrkesfaglærere på Vg1 IM til å delta, sendte vi i april 2021 ut epost til skoleledelsen ved de 53 skolene som tilbød Vg1 IM skoleåret 20/21. Det ble redegjort for hensikten med undersøkelsen og bedt om å få tilsendt epostadressene til lærerne som underviste på Vg1. Vi fikk lister fra 38 skoler. Spørreundersøkelsen ble sendt ut til 142

lærere, hvorav 81 svarte. 79 lærere oppga å undervise på Vg1 IM skoleåret 20/21, og kun data fra disse respondentene er inkludert i analysene. Dette betyr at svarprosenten på undersøkelsen var 56 prosent. I følge Hellevik (2015), er det generelt liten villighet til å svare på spørreundersøkelser, og en svarprosent på over 50 prosent vurderes som god for formålet med denne undersøkelsen.

Nettskjema er benyttet til datainnsamling, og skjemaet inneholdt ikke spørsmål som knyttet lærerne direkte til enkeltskoler. Programvaren IBM SPSS 27.0 og Microsoft Excel versjon 16.54 er anvendt til bearbeiding og analyse. Resultatene presenteres i tabellform med antall respondenter *N* og prosentantall i parentes (%). For å øke lesbarheten, har vi valgt å ikke presentere prosenttallene med komma, men har rundet av til nærmeste hele tall.

Resultater med kommentarer

Bakgrunnsinformasjon om lærerne som deltok i undersøkelsen

Resultatkapittelet starter med en oversikt over hvor lenge respondentene har jobbet som yrkesfaglærere og hvilken utdanning de har, hvilket utdanningsprogram de var tilknyttet før opprettelsen av IM, og hvor stor del av stillingen deres som var ved Vg1 IM skoleåret 2020/21.

Tabell 1. Antall og prosentvis fordeling på spørsmålet «Hvor lenge har du jobbet som yrkesfaglærer?»

Antall år	Antall og prosent	
0–1 år	15	(19 %)
1–2 år	8	(10 %)
3–5 år	11	(14 %)
6–10 år	12	(15 %)
11–20 år	25	(32 %)
Over 20 år	8	(10 %)
Totalt	79	

Tabell 1 viser hvor lenge respondentene har jobbet som yrkesfaglærere. Oversikten viser at blant respondentene er det 42 prosent som har jobbet 11 år eller lengre. Det er også interessant at så mange som 19 prosent oppgir at de har jobbet under et år.

Spørsmålene om utdanning var delt i faglig og pedagogisk utdanning. I begge spørsmålene var det mulig å sette flere kryss. I tabell 2 og 3 er derfor antall svar høyere enn antall respondenter.

Tabell 2. Antall og prosentvis fordeling på spørsmålet «Hvilken faglig utdanning har du?»

Faglig utdanning	Antall og prosent	
Fag/svennebrev	10	(12 %)
Fagskole	7	(8 %)
1–2 års høyskole/universitetsutdanning (tilsvarende 60–120 studiepoeng)	16	(20 %)
Bachelorgrad	43	(53 %)
Mastergrad	26	(32 %)
Annet	14	(17 %)
Totalt	116	

Oversikten viser at blant respondentene er bachelorgrad den vanligste utdanningen. Det er kun 10 (12 prosent) av respondentene som har fag/svennebrev. Av disse er det tre med fagskole, tre med høgskole/universitetsutdanning (60-120 studiepoeng), en med bachelorgrad og en med mastergrad som høyeste utdanning. Respondentene med fagbrev oppgir at de før opprettelsen av IM hadde størstedelen av stillingen sin på: En på IKT-servicefag, tre på service og samferdsel, tre på fellesfag, to fra annet utdanningsprogram og en ble ansatt inneværende år. Med tanke på at utdanningsprogrammet er yrkesfaglig og har opplæring i bedrift som det primære Vg3-tilbudet, kan man stille spørsmål ved hvilken betydning lærernes yrkesbakgrunn og utdanning vil ha for opplæringen, og om det vil ha betydning for rekrutteringen til lærefagene at få lærere har fag/svennebrev.

Tabell 3. Antall og prosentvis fordeling på spørsmålet «Hvilken pedagogisk utdanning har du?»

Pedagogisk utdanning	Antall og prosent	
PPU	61	(75 %)
Yrkesfaglærerutdanningen (bachelorgrad)	9	(11 %)
Mastergrad yrkespedagogikk	2	(3 %)
Under utdanning	4	(5%)
Annet	17	(21 %)
Totalt	93	

Tabell 3 viser at et stort flertall av respondentene har PPU som pedagogisk grunnutdanning. En svakhet ved svaralternativene til dette spørsmålet, er at alternativet «Mangler pedagogisk utdanning» ikke var med. Ved å kjøre krysstabeller kommer det frem at det er åtte respondenter som ikke har, eller er i pedagogisk utdanning. Av disse er det fire som har vært ansatt under et år i skolen, to med ansettelse 3–5 år, en med 11–20 år og en med mer enn 20 år.

Tabell 4. Antall og prosentvis fordeling på spørsmålet «Hvor stor del av stillingen din er ved Vg1 IM?»

Stillingsstørrelse på Vg1 IM	Antall og prosent	
Over 80%	26	(33 %)
Mellom 51 og 80%	27	(34%)
Mellom 20 og 50%	20	(25 %)
Under 20%	6	(8 %)
Totalt	79	

Tabell 4 synliggjør at flertallet av respondentene har hovedtyngden av stillingen sin ved Vg1 IM. Til sammen 67 prosent svarer at de har 51 prosent eller mer av stillingen sin ved Vg1 IM.

Tabell 5. Antall og prosentvis fordeling på spørsmålet «Før opprettelsen av IM, hvor hadde du størstedelen av stillingen din?»

Svaralternativer	Antall og prosent	
IKT Servicefag	24	(30 %)
Medieproduksjon/Medier og kommunikasjon	32	(41 %)
Service og samferdsel	2	(3 %)
Fellesfag	4	(5 %)
Annet utdanningsprogram	9	(11 %)
Ble ansatt inneværende år	8	(10 %)
Totalt	79	

Tabell 5 viser at av de 79 respondentene var det flere som tidligere underviste på medieproduksjon/medier og kommunikasjon enn på IKT-servicefag. Til sammen litt over 70% hadde bakgrunn fra disse to utdanningene.

Teknologisk utvikling, yrkesfaglig kompetanse og oppdatering

Yrkene som utdanningsprogrammet utdanner til, er preget av kontinuerlige teknologiske endringer. Det er derfor interessant å undersøke hva lærerne mener om utviklingen, og hvilke muligheter de har fått til yrkesfaglig oppdatering. Tabell 6 viser hvor enig eller uenig respondentene var i utsagn som handler om teknologisk utvikling og muligheter til faglig oppdatering.

Tabell 6. Antall og prosentvis fordeling på spørsmålet «I hvilken grad du er enig eller uenig i disse utsagnene om utviklingen innenfor fagfeltet?» (N = 79)

Utsagn	Helt enig	Delvis enig	Verken enig eller uenig	Delvis uenig	Helt uenig
Det er krevende å holde seg faglig oppdatert innenfor dette fagfeltet	40 (51 %)	26 (33 %)	8 (10 %)	3 (4 %)	2 (2 %)
Jeg bruker fritiden min til å holde meg faglig oppdatert	45 (57 %)	27 (34 %)	3 (4 %)	1 (1 %)	3 (4 %)
Jeg ser på det som en hobby å følge med på den teknologiske utviklingen	27 (34 %)	27 (34 %)	14 (18 %)	7 (9 %)	4 (5 %)
Det settes av tid til faglig oppdatering i fellestiden	4 (5 %)	14 (18 %)	16 (20 %)	26 (33 %)	19 (24 %)
Det settes ikke av nok tid i arbeidsåret til faglig oppdatering	34 (43 %)	23 (29 %)	6 (8 %)	9 (11 %)	7 (9 %)
Det er mitt ansvar å holde meg faglig oppdatert	20 (25 %)	43 (55 %)	11 (14 %)	4 (5 %)	1 (1 %)
Skolens ledelse/skoleeier må ta ansvaret for lærernes faglige oppdatering	27 (34 %)	29 (37 %)	19 (24 %)	2 (2 %)	2 (2 %)
Jeg lærer om nye teknologiske løsninger av elevene mine	22 (28 %)	35 (44 %)	11 (14 %)	5 (6 %)	6 (8 %)

Svarene viser at et stort flertall av respondentene (84 prosent) oppgir å være helt eller delvis enig i at det er krevende å holde seg faglig oppdatert. Selv om svarene viser at flertallet er teknologisk interessert og ser på det som en hobby å følge med på den teknologiske utviklingen, stiller vi spørsmål ved om det er sammenheng mellom for liten tid i arbeidshverdagen til yrkesfaglig oppdatering, og utstrakt bruk av egen fritid til dette. 72 prosent av respondentene er helt eller delvis enig i at de lærer om nye teknologiske løsninger av elevene, noe som synliggjør at elevgruppa kan være en ressurs på dette området.

Tabell 7. Antall og prosentvis fordeling på spørsmålet «I hvilken grad du er enig eller uenig i disse påstandene om egne kvalifikasjoner som yrkesfaglærer?» (N = 79)

Utsagn	Helt enig	Delvis enig	Verken enig eller uenig	Delvis uenig	Helt uenig
Egen yrkeserfaring og utdanning gjorde meg godt kvalifisert til å undervise i et av «de gamle» utdanningsprogrammene, IKT-servicefag eller Medieproduksjon/medier og kommunikasjon	48 (62 %)	19 (24 %)	10 (13 %)	1 (1 %)	0
Egen yrkeserfaring og utdanning gjør meg godt kvalifiser til å undervise i det nye Vg1 IM	29 (37 %)	33 (42 %)	11 (14 %)	5 (6 %)	1 (1 %)

Tabell 7 viser at det har vært en endring i hvor godt kvalifisert respondentene mener de er til å undervise på Vg1 IM, sammenlignet med hvordan de vurderte egne kvalifikasjoner i «de gamle» utdanningsprogrammene. Mens 62 prosent svarer at de mener de var meget godt kvalifisert til å undervise i et av de «gamle» utdanningsprogrammet, var det 37 prosent som mener de var meget godt kvalifisert til å undervise i Vg1 IM. Vi mener at disse svarene kan ses i sammenheng med hvordan respondentene svarer på utsagnet om at det er krevende å holde seg faglig oppdatert innenfor fagfeltet. 84 prosent svarer at de var helt eller delvis enig i utsagnet.

Vi ba også lærerne svare på om de hadde deltatt i yrkesfaglig oppdatering/etterutdanning i forbindelse med opprettelsen av det nye utdanningsprogrammet. Kun 24 prosent av respondentene svarer ja på dette spørsmålet. Sammenholdt med hvordan respondentene svarer på spørsmålene i tabell 6 og 7, stiller vi spørsmål ved om det er et udekket behov for yrkesfaglig oppdatering/etterutdanning blant lærerne som underviser i utdanningsprogrammet. Tabell 8 og 9 viser hvordan de 19 respondentene som har deltatt i yrkesfaglig oppdatering/etterutdanning svarer på omfang av, og tilfredshet med tilbudene.

Tabell 8. Antall og prosentvis fordeling på spørsmålet «Hvor mange dager har du deltatt på faglig oppdatering/etterutdanning i forbindelse med opprettelsen av det nye utdanningsprogrammet?»

Svaralternativer	Antall og prosent
Inntil 1 dag	3 (16 %)
2–5 dager	6 (32 %)
6–10 dager	1 (5 %)
11 dager eller mer	9 (47 %)
Totalt	19

Det er interessant at så mange som 9 av 19 oppgir å ha deltatt i tilbud med varighet på 11 dager eller mer. Videre viser tabell 9 at et stort flertall av de som har deltatt (85%) har svart at de har hatt godt eller svært godt utbytte av tilbudene.

Tabell 9. Antall og prosentvis fordeling på spørsmålet «Hvilket utbytte har du hatt av den faglige oppdateringen/etterutdanningen?»

Svaralternativer	Antall og prosent
Svært godt	6 (32 %)
Godt	10 (53 %)
Verken godt eller dårlig	2 (10 %)
Dårlig	1 (5 %)
Svært dårlig	0
Totalt	19

Forberedelse til innføring av fagfornyelsen og opprettelsen av IM

De neste resultatene viser hvordan respondentene svarer på spørsmål som handler om skolens/lærerkollegiets forberedelse til innføringen av fagfornyelsen og opprettelsen av det nye utdanningsprogrammet. Vi stilte også spørsmål om hvordan lærerne vurderer utstyrssituasjonen og den faglige og pedagogiske kompetansen for å kunne drive yrkesrelevant opplæring i det nye utdanningsprogrammet.

Tabell 10. Antall og prosentvis fordeling på spørsmålet «I hvilken grad du er enig eller uenig i disse utsagnene om forberedelse til innføringen av fagfornyelsen og opprettelsen av det nye utdanningsprogrammet?» (N = 79)

Utsagn	I svært stor grad	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke
Lærerkollegiet har deltatt i arbeidet med høringsutkastene til de nye læreplanene i utdanningsprogrammet IM	8 (10 %)	23 (29 %)	30 (38 %)	7 (9 %)	4 (5 %)	7 (9 %)
Jeg har vært engasjert i arbeidet med de nye læreplanene som privatperson/tillitsvalgt eller i annen rolle	6 (8 %)	15 (19 %)	18 (23 %)	14 (18 %)	23 (29 %)	3 (4 %)
Lærerkollegiet har arbeidet med felles tolkning av læreplanen	8 (10 %)	33 (42 %)	23 (30 %)	6 (8 %)	3 (4 %)	5 (6 %)
Lærerkollegiet var godt forberedt til oppstart av Vg1 IM	8 (10 %)	18 (23 %)	27 (34 %)	17 (22 %)	7 (9 %)	2 (3 %)

Tabell 10 viser hvordan respondentene svarer på deltakelse i arbeidet med de nye læreplanene, både som tillitsvalgte/privatpersoner eller i annen rolle, og med arbeid med høringsutkast i lærerkollegiet. Tabellen viser også at 52 prosent mener at lærerkollegiet har jobbet med felles tolkning av læreplanen i stor eller svært stor grad. På bakgrunn av dette, er det interessant at andelen som mener at lærerkollegiet var godt eller svært godt forberedt til oppstart av Vg1 IM var lavere, 33 prosent.

Tabell 11. Antall og prosentvis fordeling på spørsmålet «I hvilken grad du er enig eller uenig i disse utsagnene om utstyr og kompetanse i lærerkollegiet?» (N = 79)

Utsagn	Helt enig	Delvis enig	Verken enig eller uenig	Delvis uenig	Helt enig	Vet ikke
Skolen har det nødvendige utstyret til å drive yrkesrelevant opplæring på det nye utdanningsprogrammet	27 (34 %)	28 (35 %)	9 (11 %)	13 (17 %)	2 (3 %)	0
Skolen har den nødvendige faglige kompetansen til å drive yrkesrelevant opplæring på det nye utdanningsprogrammet	27 (34 %)	37 (47 %)	6 (8 %)	3 (4 %)	5 (6 %)	1 (1 %)
Skolen har den nødvendige pedagogiske kompetansen til å drive yrkesrelevant opplæring på det nye utdanningsprogrammet	42 (53 %)	28 (35 %)	4 (5 %)	3 (4 %)	1 (1 %)	1 (1 %)

Tabell 11 viser hvordan respondentene vurderer utstyrssituasjonen på skolene, samt lærerkollegiets yrkesfaglige og pedagogisk kompetanse. Det er interessant at 53% svarer at de er helt enig i at skolen har den nødvendige pedagogiske kompetansen til å drive yrkesrelevant opplæring, mens færre, 34 prosent er helt enig i at skolen har den nødvendige faglige kompetansen. Disse svarene kan ses i sammenheng med hvordan lærerne svarer på utsagnene i tabell 7. Der oppgir 37 prosent at de var helt enig i at «egen yrkeserfaring og utdanning gjør meg godt kvalifiser til å undervise i det nye Vg1 IM.»

Erfaringer og meninger om innføringen av utdanningsprogrammet

I den siste delen av resultatkapittelet presenterer vi to tabeller som viser i hvilken grad respondentene er enige eller uenige i utsagn som handler om det nye utdanningsprogrammet og læreplanene, og hvilke erfaringer lærerne har med samarbeidet om innføringen av utdanningsprogrammet i kollegiet.

Tabell 12. Antall og prosentvis fordeling på spørsmålet «I hvilken grad du er enig eller uenig i disse utsagnene om det nye utdanningsprogrammet og læreplanen?» (N = 79)

Utsagn	Helt enig	Delvis enig	Verken enig eller uenig	Delvis uenig	Helt uenig
Læreplanen er i overensstemmelse med kvalifikasjonskravene i arbeidslivet	9 (11 %)	36 (46 %)	28 (35 %)	4 (5 %)	2 (3 %)
Det er mange likheter mellom kvalifikasjonskravene i de ulike yrkene som Vg1 IM leder fram mot	13 (17 %)	27 (34 %)	21 (27 %)	13 (17 %)	5 (6 %)
Læreplanen er utformet på en måte som det gjør det enkelt å jobbe tverrfaglig med de tre programfagene	23 (29 %)	27 (34 %)	9 (11 %)	18 (23 %)	2 (3 %)
Ulikheter i yrkene som IM leder fram mot, gjør det utfordrende å lage undervisningsopplegg som oppleves yrkesrelevant for samtlige elever	25 (32 %)	27 (34 %)	11 (14 %)	12 (15 %)	4 (5 %)
De «gamle» utdanningene ga elevene et bedre utgangspunkt for å søke lære plass. (Svar for den utdanningen du kjenner/var tilknyttet)	9 (11 %)	6 (8 %)	33 (42 %)	15 (19 %)	16 (20 %)
Kompetansemålene i programfagene gjør det krevende å legge opp til interessedifferensiert opplæring for elevene	11 (14 %)	28 (36 %)	15 (19 %)	19 (24 %)	5 (6 %)

Tabell 12 viser at flertallet (57 prosent) svarer at de var helt eller delvis enige i at læreplanen er i samsvar med kvalifikasjonskravene i arbeidslivet. Det er også flere (51 prosent) som svarer at de er helt eller delvis enige i at det er likhetstrekk mellom de ulike yrkene, enn som svarer at de er helt eller delvis uenige (23 prosent) i denne påstanden. Det er imidlertid verdt å merke seg at flertallet (66 prosent) svarer at de var helt eller delvis enige i at ulikheter i yrkene gjør det krevende å lage undervisningsopplegg som oppleves som yrkesrelevant for samtlige elever. Dette kan tyde på at lærerne mener at yrkene i utdanningsprogrammet har både likhetstrekk og særtrekk.

Tabell 13. Antall og prosentvis fordeling på spørsmålet «I hvilken grad du er enig eller uenig i disse utsagnene om samarbeidet om iverksettelsen av utdanningsprogrammet i kollegiet?» (N = 79)

Utsagn	Helt enig	Delvis enig	Verken enig eller uenig	Delvis uenig	Helt uenig
Samarbeidet mellom lærere med mediebakgrunn og IKT-bakgrunn har vært faglig utviklende	34 (43 %)	22 (28 %)	11 (14 %)	7 (9 %)	5 (6 %)
Det har vært enkelt å komme fram til felles forståelse av læreplanen og fokus for opplæringen	14 (18 %)	30 (38 %)	17 (22 %)	7 (9 %)	11 (14 %)
Vår skole har kommet fram til en riktig balanse mellom IKT og medieproduksjon	16 (20 %)	28 (35 %)	20 (25 %)	9 (11 %)	6 (8 %)
Vår skole har kommet fram til en fagfordeling som legger for stor vekt på IKT-fagene	5 (6 %)	8 (10 %)	21 (27 %)	28 (35 %)	17 (22 %)
Vår skole har kommet fram til en fagfordeling som legger for stor vekt på medie-fagene	3 (8 %)	16 (20 %)	24 (30 %)	19 (24 %)	17 (22 %)
Vi kommer fra ulike yrkeskulturer. Dette har gjort samarbeidet krevende	12 (15 %)	14 (18 %)	17 (22 %)	14 (18 %)	22 (28 %)
IKT-yrkene og medieyrkene burde ikke hatt felles Vg1	16 (20 %)	10 (13 %)	11 (14 %)	15 (19 %)	27 (34 %)
Vår skole samarbeider godt med andre skoler med utdanningsprogrammet IKT og medieproduksjon i fylket	5 (6 %)	24 (31 %)	22 (28 %)	12 (15 %)	15 (19 %)
Vår skole samarbeider godt med andre skoler med utdanningsprogrammet IKT og medieproduksjon i Norge	2 (2 %)	6 (8 %)	26 (33 %)	19 (24 %)	26 (33 %)
Vår skole samarbeider godt med relevante bedrifter om opplæringen i utdanningsprogrammet IKT og medieproduksjon	9 (11 %)	25 (32 %)	21 (27 %)	11 (14 %)	13 (17 %)

Tabellen viser at flertallet (71 prosent) svarer at de er helt eller delvis enige i at samarbeidet mellom lærere med mediebakgrunn og IKT-bakgrunn har vært faglig berikende. Dette til tross for at det er stor spredning i hvordan lærerne har svart på utsagnet «Vi kommer fra ulike yrkeskulturer. Dette har gjort samarbeidet krevende.» Analyse i SPSS viste ikke signifikante forskjeller i hvordan lærere med bakgrunn fra henholdsvis mediefagene og IKT-fagene har opplevd samarbeidet. Vi forventer at analysen av gruppeintervjuene vi gjennomfører ved enkelte utvalgte skoler skal gi en bedre forståelse av årsakene til variasjonen i respondentenes svar.

Avsluttende kommentar

Vi ønsker med denne rapporten å bidra med kunnskap om en pågående omstillingsprosess i den norske yrkesopplæringen. Yrkesfaglærerne står i det daglige arbeidet med å implementere vedtatte strukturendringer i opplæringen, og deres erfaringer og synspunkter er viktige å få kjennskap til underveis i prosessen. Undersøkelsen omfatter svar fra et bredt utvalg av lærere som har undervist på Vg1 IM skoleåret 2020/21. Det kan likevel ikke generaliseres til alle lærere i utdanningsprogrammet siden vi ikke kjenner til hvor godt utvalget representerer lærerne i utdanningsprogrammet. Egenrapporterte svar bør også tolkes med forsiktighet, blant annet fordi spørsmål kan misforstås. Vi mener likevel at undersøkelsen bidrar med funn som belyser hvordan lærerne har opplevde det første året med iverksettelsen av nye læreplaner på Vg1 IM.

Som avslutning på undersøkelsen, stilte vi lærerne spørsmål om de så behov for, og ønsket å delta i et nasjonalt faglig nettverk for IM. 54 svarer ja, 8 nei, og 17 svarer vet ikke. Vi velger å tolke at de som har svart vet ikke er usikre fordi de ikke vet hvilken nytte de kan ha av et slikt nettverk. Ut fra interessen for et nasjonalt faglig nettverk blant respondentene, ønsker vi å ta initiativ til en digital nettverkskonferanse for IM-lærerne i vårterminen 2022.

Til slutt vil vi takke skolelederne og lærerne som har bidratt til gjennomføring av undersøkelsen. Vi håper også det er interesse for å delta i lignende undersøkelser senere.

Om forfatterne

Undersøkelsen er gjennomført av førstelektor Steinar Karstensen og postdoktor Nina Aakernes på Institutt for yrkesfaglærerutdanning ved OsloMet. Steinar Karstensen underviser på yrkesfaglærerutdanningen for teknologiske fag og på masterstudiet i yrkespedagogikk, og har undervisningserfaring fra IKT-driftsfag i videregående skole. Nina Aakernes er tilknyttet praktiskpedagogisk utdanning i yrkesfag (PPUY) og masterstudiet i yrkesfag, og har undervisningserfaring fra førtrykk og medier og kommunikasjon i videregående skole. Aakernes har i sin doktorgrad undersøkt hvordan lærlingeordningen i mediegrafikerfaget fungerte, og hvordan skoleopplæringen hadde forberedt lærlingene til kvalifikasjonskravene de møtte i ulike mediebedrifter.

Litteratur

- Hellevik, O. (2015). Hva betyr respondentbortfallet i intervjuundersøkelser? *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 56(2), 211-231.
https://www.idunn.no/tfs/2015/02/hva_betyr_respondentbortfallet_i_intervjuundersokelser
- Utdanningsdirektoratet. (2021, 25. mars). *Kva er nytt i informasjonsteknologi og medieproduksjon?* <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/fagspesifikk-stotte/nytt-i-fagene/hva-er-nytt-i-informasjonsteknologi-og-medieproduksjon/>
- Vibe, N. (2012). Virksomhet det fjerde året etter grunnskolen. I M. W. Frøseth, E. Hovdhaugen & E. Markussen (Red.), *Strukturer og konjunkturer: Evaluering av Kunnskapsløftet. Sluttrapport fra prosjektet "Tilbudsstruktur, gjennomføring og kompetanseoppnåelse i videregående opplæring"* (s. 147–169). Nifu.
<https://nifu.brage.unit.no/nifu-xmlui/handle/11250/280897>

Vedlegg 1

Samtlige spørsmål i spørreundersøkelsen med svaralternativer.

Skalaene var femdelte:

Helt enig – Delvis enig – Verken enig eller uenig – Delvis uenig – Helt uenig
 I svært stor grad – I stor grad – I noen grad – I liten grad – Ikke i det hele tatt
 Noen av spørsmålene hadde også svaralternativet Vet ikke.

1. Jobber du på programfagene på Vg1 IM skoleåret 2020/2021?
 - Ja
 - Nei
2. Hvor stor del av stillingen din er ved Vg1 IM?
 - Under 20%
 - Mellom 20 og 50%
 - Mellom 51 og 80%
 - Over 80%
3. Hvor har du resten av stillingen din (flere kryss er mulig).
 - Vg2/Vg3 IKT/medieproduksjon/medier og kommunikasjon
 - Service og samferdsel/Service og reiseliv
 - Fellesfag
 - Annet utdanningsprogram
 - Annet arbeid i skolen
 - Utenfor skolen/annet
4. Hvilken pedagogisk utdanning har du (flere kryss er mulig).
 - PPU
 - Yrkesfaglærerutdanningen (bachelorgrad)

- Mastergrad yrkespedagogikk
 - Under utdanning
 - Annet
5. Hvilken faglig utdanning har du (flere kryss er mulig).
- Fag/svennebrev
 - Fagskole
 - 1–2 års høyskole/universitetsutdanning (tilsvarende 60–120 studiepoeng)
 - Bachelorgrad
 - Mastergrad
 - Annet
6. Hvor lenge har du jobbet som yrkesfaglærer?
- 0–1 år
 - 1–2 år
 - 3–5 år
 - 6–10 år
 - 11–20 år
 - over 20 år
7. Før opprettelsen av IM, hvor hadde du størstedelen av stillingen din?
Sett kryss ved alternativet som passer best.
- IKT Servicefag
 - Medieproduksjon/medier og kommunikasjon
 - Service og samferdsel
 - Fellesfag
 - Annet utdanningsprogram
 - Annet arbeid i skolen
 - Ble ansatt inneværende år
8. Hvilke av disse utdanningsprogrammene var det på skolen tidligere (flere kryss er mulig).
- Vg2 Informasjonsteknologi
 - Vg2 Medieproduksjon
 - Ingen av disse
9. Hvilken undervisningsbakgrunn har lærerne som underviser i programfagene på Vg1 IM?
Sett kryss ved det alternativet som stemmer best.
- 0% fra IKT Servicefag
 - 1–20% fra IKT-servicefag, resten medieproduksjon/medier og kommunikasjon
 - 21–40% fra IKT-servicefag, resten medieproduksjon/medier og kommunikasjon
 - 41–60% fra IKT-servicefag, resten medieproduksjon/medier og kommunikasjon
 - 61–80% fra IKT-servicefag, resten medieproduksjon/medier og kommunikasjon
 - 81–100% fra IKT-servicefag, resten medieproduksjon/medier og kommunikasjon

- 100% fra IKT-servicefag
10. Hvor mange programfaglærere er det til sammen på avdelingen IM? (Inkluder de som i år underviser på Vg2/Vg3 medieproduksjon/medier og kommunikasjon og IKT-servicefag.)
- 5 eller færre
 - 6 til 10
 - 11 til 15
 - 16 eller flere
11. Er det planlagt nyansettelser på avdelingen neste skoleår
- Ja
 - Nei
 - Vet ikke
12. I hvilket fylke ligger skolen
- Agder
 - Innlandet
 - Møre og Romsdal
 - Nordland
 - Oslo
 - Rogaland
 - Vestfold og Telemark
 - Troms og Finnmark
 - Trøndelag
 - Vestland
 - Viken
13. Nå ber vi deg ta stilling til en del utsagn om utviklingen innenfor fagfeltet. Svar på i hvilken grad du er enig eller uenig i hvert av disse utsagnene ved å sette et kryss.
- Det er krevende å holde seg faglig oppdatert innenfor dette fagfeltet
 - Jeg bruker fritiden min til å holde meg faglig oppdatert
 - Jeg ser på det som en hobby å følge med på den teknologiske utviklingen
 - Det settes av tid til faglig oppdatering i fellestiden
 - Det settes ikke av nok tid i arbeids- året til faglig oppdatering
 - Det er mitt ansvar å holde meg faglig oppdatert
 - Skolens ledelse/skoleeier må ta ansvaret for lærernes faglige oppdatering
 - Jeg lærer om nye teknologiske løsninger av elevene mine
14. Jeg har deltatt i yrkesfaglig oppdatering/etterutdanning i forbindelse med opprettelsen av det nye utdanningsprogrammet. Her mener vi både opplæring som dekker bredden i det nye utdanningsprogrammet og oppdatering i ditt opprinnelige yrke.
- Ja

- Nei
15. Hvor mange dager har du deltatt på faglig oppdatering/etterutdanning?
- Inntil 1 dag
 - 2–5 dager
 - 6–10 dager
 - 11 dager eller mer
16. Sett kryss ved den type faglig oppdatering/etterutdanning du har deltatt i. Flere kryss er mulig.
- Korte kurs på 1–2 dager
 - Kurs på 3–5 dager
 - Kurs på 1–2 uker
 - Etterutdanning av lengre varighet
 - Hospitering i bedrift
 - Deltakelse på bransjemesser/seminar
 - Kollegabasert veiledning/kursing på egen skole
 - Kurs i faglig nettverk
 - Bruk av internett, digitale læringsressurser
 - Annet
17. Hvilket utbytte har du hatt av den faglige oppdateringen/etterutdanningen?
- Svært godt
 - Godt
 - Verken godt eller dårlig
 - Dårlig
 - Svært dårlig
 - Usikker
18. Nå ber vi deg ta stilling til dine egne kvalifikasjoner som yrkesfaglærer. Svar på i hvilken grad du er enig eller uenig i hver av disse påstandene.
- Egen yrkeserfaring og utdanning gjorde meg godt kvalifisert til å undervise i et av «de gamle» utdanningsprogrammene, IKT-servicefag eller medieproduksjon/medier og kommunikasjon
 - Egen yrkeserfaring og utdanning gjør meg godt kvalifiser til å undervise i det nye Vg1 IM
19. Svar på i hvilken grad du er enig eller uenig i hvert av disse utsagnene ved å sette et kryss.
- Lærerkollegiet har deltatt i arbeidet med høringsutkastene til de nye læreplanene i utdanningsprogrammet IM
 - Jeg har vært engasjert i arbeidet med de nye læreplanene som privatperson/tillitsvalgt eller i annen rolle
 - Lærerkollegiet har arbeidet med felles tolkning av læreplanen

- Lærerkollegiet var godt forberedt til oppstart av Vg1 IM
20. Svar på i hvilken grad du er enig eller uenig i hvert av disse utsagnene ved å sette et kryss.
- Skolen har det nødvendige utstyret til å drive yrkesrelevant opplæring på det nye utdanningsprogrammet
 - Skolen har den nødvendige faglige kompetansen til å drive yrkesrelevant opplæring på det nye utdanningsprogrammet
 - Skolen har den nødvendige pedagogiske kompetansen til å drive yrkesrelevant opplæring på det nye utdanningsprogrammet
21. Hvor ofte arbeidet lærerkollegiet med forberedelse til fagfornyelsen forrige skoleår? Her mener vi både fagfornyelsen generelt, og arbeid med det nye utdanningsprogrammet IM.
- Flere ganger i måneden
 - Ca. en gang i måneden
 - Noen ganger i hver termin
 - Ca. en gang per termin
 - Aldri
 - Vet ikke
22. Har det blitt tilført ekstra ressurser til avdelingen for å forberede fagfornyelsen?
- Nei
 - Ja, i form av timer
 - Ja, i form av økonomi
 - Ja, i form av både timer og økonomi
 - Vet ikke
23. Nå ber vi deg ta stilling til en del utsagn om fagfornyelsen og læreplanene på Vg1 IM. Svar på i hvilken grad du er enig eller uenig i hvert av disse utsagnene.
- Læreplanen gjør det enkelt å legge til rette for fagfornyelsens fokus på dybdelæring
 - Læreplanen gjør det enkelt å legge til rette for fagfornyelsens intensjon om tidlig spesialisering
 - Læreplanen gjør det enkelt å inkludere de tverrfaglige temaene
 - Læreplanen er i overensstemmelse med kvalifikasjonskravene i arbeidslivet
 - Det er mange likheter mellom kvalifikasjonskravene i de ulike yrkene som Vg1 IM leder fram mot
 - Læreplanen er utformet på en måte som det gjør det enkelt å jobbe tverrfaglig med de tre programfagene
 - Ulikheter i yrkene som IM leder fram mot, gjør det utfordrende å lage undervisningsopplegg som oppleves yrkesrelevant for samtlige elever
 - De «gamle» utdanningene ga elevene et bedre utgangspunkt for å søke læreplass. (Svar for den utdanningen du kjenner/var tilknyttet)

- Kompetansemålene i programfagene gjør det krevende å legge opp til interessedifferensiert opplæring for elevene
 - Vi forsøker å lage undervisnings- opplegg hvor elevene har stor grad av valgfrihet i oppgaveløsning ut fra hvilket Vg2-løp de vil søke seg til
24. I hvor stor andel av oppgavene i programfagene får elevene velge hvordan de vil løse oppgavene ut fra sine yrkesinteresser?
- 0–25%
 - 26–50%
 - 51–75%
 - 76–100%
25. Hvor stor andel av elevene har vært i bedrift i YFF i år?
- 0%
 - 1–25%
 - 26–50%
 - 51–75%
 - 76–100%
 - Usikker
26. Svar på hvert spørsmål ved å sette et kryss ved det alternativet som passer best.
- I hvilken grad har Covid 19 gjort det vanskelig å få til YFF i bedrift i år
 - I hvilken grad mener du Covid 19 har gått ut over elevenes læringsutbytte i programfagene i år
27. Hvor stor andel av elevene vil du anslå hadde bestemt seg for videre Vg2 ved skolestart?
- 0%
 - 1–25%
 - 26–50%
 - 51–75%
 - 76–100%
 - Usikker
28. Hvilket Vg2-løp har elevene valgt til neste år?
- 0% IKT
 - 1–25% IKT, resten medieproduksjon
 - 26–50% IKT, resten medieproduksjon
 - 51–75% IKT, resten medieproduksjon
 - 76–99% IKT, resten medieproduksjon
 - 100% IKT
 - Usikker
29. Hvordan er kjønnsfordelingen blant elevene på Vg1 IM i år?
- 0% jenter

- 1–25% jenter, resten gutter
- 26–50% jenter, resten gutter
- 51–75% jenter, resten gutter
- 76–99% jenter, resten gutter
- 100% jenter
- Usikker

30. I den siste delen av undersøkelsen ber vi deg ta stilling til en del utsagn om det nye utdanningsprogrammet.

Svar på i hvilken grad du er enig eller uenig i hvert av disse utsagnene.

- Samarbeidet mellom lærere med mediebakgrunn og IKT-bakgrunn har vært faglig utviklende
- Det har vært enkelt å komme fram til felles forståelse av læreplanen og fokus for opplæringen
- Vår skole har kommet fram til en riktig balanse mellom IKT og medieproduksjon
- Vår skole har kommet fram til en fagfordeling som legger for stor vekt på IKT-fagene
- Vår skole har kommet fram til en fagfordeling som legger for stor vekt på medie-fagene
- Vi kommer fra ulike yrkeskulturer. Dette har gjort samarbeidet krevende
- IKT-yrkene og medieyrkene burde ikke hatt felles Vg1
- Vår skole samarbeider godt med andre skoler med utdanningsprogrammet IKT og medieproduksjon i fylket
- Vår skole samarbeider godt med andre skoler med utdanningsprogrammet IKT og medieproduksjon i Norge
- Vår skole samarbeider godt med relevante bedrifter om opplæringen i utdanningsprogrammet IKT og medieproduksjon

31. Ser du behov for og ønsker å delta i et nasjonalt faglig nettverk for IM?

- Ja
- Nei
- Vet ikke